

1 Undersökningens bakgrund och mål

Revisorsnämnden (RN) informerar sig genom systematisk och uppsökande tillsyn (SUT) om kvaliteten i revisorers och revisionsbolags verksamhet. Som ett led i denna tillsyn genomför RN undersökningar av kvaliteten i revisioner av företag som är noterade på en marknadsplats eller som på annan grund är av allmänt intresse.

X AB är en av fyra revisionsbyråer i Sverige vilka tillsammans svarar för flertalet revisionsuppdrag i större finansiella institut¹. Den nu avslutade undersökningen hos X AB har varit systemorienterad med inriktning främst på byråns organisation, resurser och kvalitetssäkring för revisioner i finansiella företag. Undersökningen har sin bakgrund i den oro som under senare tid präglat de finansiella marknaderna i spåren av den s.k. subprime-krisen i USA. Utöver en undersökning av X AB:s organisation och metodik har RN företagit en undersökning av hur revisorer inom X AB har planerat, genomfört och rapporterat sina revisioner i ett begränsat urval av finansiella institut för räkenskapsåret 2007. Särskild uppmärksamhet har ägnats frågor om hur granskningen har skett av värdering och redovisning av väsentliga tillgångsposter, vilka enligt tillämpade värderingsprinciper ska värderas till marknadsvärde.

Undersökningens övergripande mål har varit att bedöma X AB:s system och processer för att säkerställa att uppdrag i den granskade delen av revisionsverksamheten utförs enligt god revisionssed och god revisorssed.

X AB har informerat om vilka åtgärder som vidtagits inom X AB och dess (internationella) nätverksorganisation för att öka revisorernas förståelse för de problem som kunde möta vid redovisning av finansiella instrument till verkligt värde under de aktuella marknadsförhållandena och hur detta kunde påverka planering och genomförande av revisionerna i finansiella institut och andra företag som berörs av krisen. RN har vidare informerat sig om vilka åtgärder som har vidtagits inom revisionsföretaget för att säkerställa att adekvata revisionsmetoder används vid granskningen av redovisning till verkligt värde i finansiella institut. RN:s granskning och bedömning av de revisionsresurser och revisionsmetoder/tekniker som har använts i enskilda revisionsuppdrag samt hur kvalitetssäkring har utförts i de enskilda uppdragen har haft till syfte att verifiera de beskrivningar av revisionsföretagets system som lämnats till RN samt att komplettera beskrivningarna med inblick i det praktiska revisionsarbetet.

2 Omfattningen av RN:s undersökning och använd metodik

Som beskrivits ovan har RN:s metodik innehållit inslag av systemgranskning såväl som substansgranskning. Systemgranskningen har haft sin utgångspunkt i ISQC 1² och den har inletts

¹ I detta beslut avses med finansiella institut företag som står under Finansinspektionens tillsyn och som utgör kreditinstitut, värdepappersbolag eller försäkringsföretag.

² International Standard on Quality Control 1. "Quality control for firms that perform audits and reviews of historical financial information and other assurance and related services engagements." ISQC 1 gäller internationellt för revisioner som påbörjas efter den 15 juni 2006. Standarden har utfärdats av the International Federation of Accountants (IFAC) och den tillämpas av samtliga större svenska revisionsföretag i enlighet med överenskommelser inom respektive globalt nätverk.

med en förberedande informationsinsamling. Mot bakgrund av ovan beskrivna undersökningsmål har RN undersökt X AB:s verksamhet inom följande områden.

- Revisionsuppdrag i finansiella institut.
- Organisation och resurser för att genomföra revisioner i finansiella institut.
- Metodik för och riktlinjer rörande revisioner i finansiella institut.
- Metodik för och riktlinjer rörande anlitan av specialister i revisionen.
- System för övervakning av att kvalificerade revisorer fullgör sin skyldighet till professionell vidareutbildning.
- Internt kvalitetskontrollprogram.
- Att X AB har ett system för utvärdering och belöning av medarbetare som återspeglar specialisering och kvalitetsresultat.
- Samverkan med institutens interna revisionsfunktioner.
- Kvalitetssäkring i revisionsuppdrag med förhöjd revisionsrisk.

Ansvariga inom X AB har vid möten med RN lämnat närmare redogörelser för hur det interna nätverket för tjänster till finansbranschens företag leds och arbetar, hur revisionsföretagets funktioner för riskhantering och kvalitetskontroll arbetar samt hur professionell vidareutbildning utvecklas och övervakas. Med lämnad information som grund har RN tagit del av olika interna styrdokument som berör de områden som undersökts och informationsmaterial med särskild inriktning på den finansiella turbulensen. RN har vidare granskat genomförda utbildningsinsatser för enskilda medarbetare inom finansrevisionen och informerat sig om hur belöningsystemet återspeglar hög kvalitet i enskilda medarbetares insatser. Under diskussionerna med ansvariga inom X AB har RN också bildat sig en uppfattning om hur samverkan sker i praktiken mellan övervakande ledningsfunktioner för riskhantering och kvalitetskontroll och uppdragsansvariga revisorer.

Substansgranskningen har, utöver de åtgärder på företagsnivå som beskrivits, skett genom att RN har tagit del av dokumentation som visar hur revisionsteamet i 15 utvalda revisionsuppdrag inom den finansiella sektorn har bemannats mot bakgrund av genomförd riskanalys och planerade revisionsinsatser. Av dessa var sju bankföretag, varav två sparbanker, fem var försäkringsföretag, ett var värdepappersbolag, ett var kreditmarknadsföretag och ett var elhandelsföretag. Två av dessa revisionsuppdrag har granskats mer ingående; ett försäkringsföretag och ett kreditmarknadsföretag. Mot bakgrund av syftet med undersökningen har RN:s uppmärksamhet särskilt inriktats mot granskningen av värderingen av finansiella instrument.

RN har vid sin substansgranskning haft tillgång till X AB:s pappersbaserade revisionsdokumentation.

Under arbetets gång och efter dess avslutande har RN löpande informerat X AB:s kontaktpersoner och revisionsansvariga inom teamen om gjorda iakttagelser samt ställt och fått svar på uppkomna frågor. Slutgenomgångar har hållits med ansvariga för finansrevisionsverksamheten och uppdragsansvariga revisorer.

3 ISQC 1 som bakgrund till RN:s undersökning

X AB tillämpar i likhet med övriga större svenska revisionsföretag IFAC:s standard för kvalitetskontroll på företagsnivå, ISQC 1. Standarden är omfattande och relativt detaljerad. Nedan beskrivs kortfattat och översiktligt några för undersökningen viktiga inslag i ett kvalitetskontrollsystem på byrånivå utformat enligt ISQC 1.

Revisionsföretagets system för kvalitetskontroll ska innehålla riktlinjer och arbetsprocesser för vart och ett av nedanstående områden och ska kommuniceras inom företaget.

- (a) Ledningens ansvar för kvaliteten inom revisionsföretaget.
- (b) Etiska regler och krav.
- (c) Riskhantering, antagande och förnyelse av klienter och specifika uppdrag.
- (d) Medarbetarnas kompetens och vidareutbildning.
- (e) Genomförande av uppdrag.
- (f) Övervakande kontroller.
- (g) Dokumentation.

Ledningsansvaret inbegriper att det finns riktlinjer och processer som är ägnade att främja en intern kultur där kvalitet ses som nödvändigt i uppdragsverksamheten. Det ska finnas fungerande system som ser till att företaget och dess personal uppfyller tillämpliga etiska krav på oberoende. Riktlinjer och processer ska finnas för hur klientuppdrag antas och förnyas. I detta ingår att skaffa fram information om klientföretaget och därmed underbygga nödvändiga överväganden om klientens redbarhet och integritet samt om revisionsföretaget har kompetens och resurser att utföra uppdraget.

Revisionsföretaget ska ha riktlinjer och processer för att säkerställa att revisionsföretaget och dess medarbetare har tillräcklig förmåga och kompetens för att utföra ett uppdrag, och att ansvarig revisor har de befogenheter som uppdraget kräver. Hans eller hennes ansvar ska vara tydligt definierat och kommunicerat till honom eller henne.

Det ska finnas riktlinjer och processer för att säkerställa att uppdrag utförs i enlighet med krav i lagar, föreskrifter och professionella standarder samt att de rapporter som avlämnas är korrekta under rådande omständigheter. Riktlinjer och processer ska finnas som leder till att erforderliga konsultationer sker i svåra eller tvistiga frågor och om det uppstår olika uppfattningar i teamet eller mellan huvudansvarig revisor och kvalitetskontrollerande revisor.

Revisionsföretaget bör ha riktlinjer och processer som, för tillämpliga uppdrag, säkerställer att det finns en effektiv intern oberoende kvalitetskontroll. Denna kontroll ska utmynna i en objektiv utvärdering av de viktigaste bedömningar som har gjorts av uppdragsteamet och de slutsatser som har dragits i samband med att rapporten utformas. Sådan oberoende kvalitetskontroll ska utföras på revisioner av alla noterade företag. För andra slag av uppdrag ska kriterier finnas och användas vid beslut om intern oberoende kvalitetskontroll. Kvalitetskontrollen ska vara avslutad innan revisionsberättelsen avlämnas. Det ska finnas kompetenskriterier för kvalitetskontrollanter och för hur kvalitetskontroll ska utföras och dokumenteras.

På företagsnivå ska det finnas riktlinjer och processer för att säkerställa att revisionsföretagets kvalitetskontrollsystem är lämpligt utformat, fungerar effektivt och följs i praktiken. En fortlöpande utvärdering ska ske av systemet och ska inkludera en periodisk granskning av ett urval av avslutade uppdrag. Effekterna av funna brister ska utvärderas och resultaten kommuniceras till de delägare och andra medarbetare som omfattats av kvalitetskontrollen. En årlig rapportering bör delges ledningen, delägarkollektivet och andra berörda medarbetare.

4 RN:s genomgång av X AB:s system, åtgärder och kvalitetskontroll på företagsnivå beträffande revision av finansiella institutioner

4.1 Organisation samt medarbetarnas kompetens och vidareutbildning

Normsystem

Enligt ISQC 1 ska riktlinjer och regler inom revisionsföretaget säkerställa att det finns erforderliga personalresurser med kompetens, förmåga och lojalitet mot etiska principer för att genomföra uppdragen i enlighet med professionella standarder och tillämpliga regelverk.

Enligt FAR SRS yrkesetiska regler ska en medlem löpande upprätthålla och utveckla sina yrkeskunskaper för att säkerställa att hans eller hennes arbete håller en hög kvalitet och att verksamheten även i övrigt bedrivs enligt god yrkessed. Vidareutbildningen bör omfatta minst 120 timmar per treårsperiod, dock minst 20 timmar per år, och vara avpassad för den enskilde medlemmens behov. Vidare bör bl.a. beaktas vad som krävs med hänsyn till de egna arbetsförhållandena.

Iakttagelser

X AB:s nätverk för professionella tjänster till företag inom den finansiella sektorn (FS-nätverket) utgör en intern struktur för kompetensförsörjning och utveckling av medarbetare inom specialområdet. Nätverket har ett organiserat samarbete med X AB:s internationella branschspecialister. Seniora medarbetare inom X AB, som utför revisionsuppdrag och rådgivningstjänster för företag verksamma inom den finansiella sektorn, har möjlighet att ansluta sig till nätverket och få information om aktuella frågor m.m. genom seminarier, nyhetsbrev och internt erfarenhetsutbyte. Det finns en grupp kvalificerade revisorer vilkas arbete i mer betydande omfattning är riktat mot finansiella företag. Vissa av de kvalificerade revisorer som ingår i FS-nätverket arbetar i mer begränsad omfattning med revision i finansiella företag.

RN har fått information om X AB:s interna utbildningssystem, som hanterar företagsgemensamma utbildningar och teknisk utbildning inom olika delområden enligt de utbildningsplaner som medarbetare har att följa. Det centralt utvecklade och administrerade utbildningsprogrammet omfattar grundutbildning, vidareutbildning och fördjupningskurser. Vissa lokala kurser liksom branschspecifik utbildning ligger utanför de utbildningsplaner som utvecklas och administreras centralt i företaget, men kurserna och deltagandet rapporteras till utbildningsenheten som uppdaterar sammanställningar över medarbetarnas utbildningar (utbildningskort) med uppgifter om deltagande även i sådana kurser. Inom FS-nätverket anordnas återkommande branschriktade utbildningsaktiviteter som syftar till uppdatering och metoddiskussioner m.m.

Det sker ingen central uppföljning av att alla medarbetare uppfyller vidareutbildningskravet. Det är inte heller en uttalad uppgift för linjechefer eller dem som utför utvecklingssamtal att kontrollera att vidareutbildningskravet uppfyllts även om tekniska färdigheter och utbildningsfrågor ingår i utvecklingsdialogen med medarbetare på olika nivåer. RN har tagit del av utbildningskort för åren 2006–2008 för ett urval av medarbetare som arbetar med finansiella uppdrag och därigenom kunnat bedöma den vidareutbildning som dessa revisorer genomgått.

RN:s bedömning

RN konstaterar att X AB har en etablerad infrastruktur till stöd och utveckling av medarbetare på olika nivåer och med olika inriktning, vilka arbetar med revision och rådgivning till företag inom

den finansiella sektorn. Nätverkets beskrivna sätt att fungera bedöms ge X AB förutsättningar för att uppfylla de krav på kompetensförsörjning som följer av ISQC 1.

Revision av finansiella företag är ett område där specialisering på arbetsuppgifterna höjer revisionens effektivitet. Uppgiften att på ett effektivt sätt ta till sig hela det omfattande regelverket för finansiella företag och att löpande hålla sig uppdaterad om nyheter blir mer betungande för dem som endast har få eller enstaka uppdrag inom den finansiella sektorn.

RN konstaterar även att X AB har ett ordnat internt system för planering och uppföljning av vidareutbildning och att ansvaret för att utbildningskraven uppfylls vilar på den enskilde medarbetaren. RN konstaterar också att utbildningskraven är uppfyllda för det urval av medarbetare som RN har granskat.

4.2 Internt kvalitetskontrollprogram

Normsystem (utöver ISQC 1)

Av RS 220 *Kvalitetskontroll inom revisionen* följer att revisionsföretag ska införa riktlinjer och rutiner för kvalitetskontroll som är utformade för att säkerställa att alla revisioner utförs enligt god revisorssed och god revisionsd uttryckt genom RS.

Iakttagelser

RN har tagit del av X AB:s riktlinjer och processbeskrivningar avseende uppbyggnaden av systemet för kvalitetskontroll. Det totala systemet för kvalitetskontroll omfattar inspektionsprogram med olika inriktningar genomförda av X AB med olika grader av medverkan från den internationella nätverksorganisationen. Förutom regelbundet återkommande kvalitetskontroller enligt fasta program förekommer riktade specialinsatser för uppföljning av uppmärksammade riskområden.

En viktig del i systemet för kvalitetskontroll är de interna kontroller som utförs i efterhand av särskilda kvalitetskontrollteam. För större företag använder X AB det nätverksgemensamma kontrollprogram som inom X AB benämns Quality Performance Review (QPR). För mindre uppdrag genomförs kvalitetskontrollen enligt den av FAR SRS utvecklade metodiken för uppdragskontroll.

RN har informerat sig om genomförandet och utfallet av 2008 års kvalitetskontroller. QPR administreras i ett särskilt för X AB-nätverket gemensamt IT-system och genomförs under medverkan av kontrollanter från andra företag inom X AB:s nätverk. Nätverksorganisationen övervakar kvalitetskontrollprocessen och följer upp dess sammantagna utfall. Uppföljning av resultat per individ sker på Sverigenivå men utfall kan även bli föremål för rapportering till det internationella nätverket i vissa fall. Uppmärksammade kvalitetsbrister följs upp med åtgärdsprogram och leder till omkontroller. Utfallet av kvalitetskontroller utgör en del i utvärderingen av enskilda medarbetare även i samband med fastställande av ersättningsnivåer.

RN:s bedömning

RN bedömer att X AB har ett väl organiserat system för genomförande och uppföljning av kvalitetskontroller. Systemets uppbyggnad avviker inte från ISQC 1 eller RS 220.

4.3 System för utvärdering och belöning av medarbetare

Normsystem

Enligt ISQC 1 är tydliga system för utvärdering, befordran och belöning som premierar uppdragskvalitet en viktig del av de åtgärder som ledningen för en revisionsbyrå ska vidta för att främja en kvalitetskultur.

Iakttagelser

För att klarlägga om X AB:s belöningsystem för delägare och andra kvalificerade medarbetare återspeglar specialisering och kvalitetsresultat har RN ställt frågor till X AB, som har informerat om systemets uppbyggnad och om omständigheter som kan ligga till grund för att justera ersättningsnivån för en kvalificerad medarbetare. Sådana omständigheter kan vara resultat av kvalitetskontroller eller åtgärder i RN:s tillsynsärenden.

RN:s bedömning

X AB har visat att revisionskvalitet ingår i ersättningssystemet till delägare och andra kvalificerade medarbetare som en påverkande faktor och att kvalitetsbrister i enskilda fall kan leda till reducerad ersättning.

4.4 Samarbete med de finansiella institutens interna revisionsfunktioner

Normsystem

Den externa revisorns samarbete med en internrevisionsfunktion (IR) regleras i lag och genom god revisionssed.

En person som är anställd i det reviderade företaget är inte behörig att utföra extern revision och får därför inte heller anlitas av bolagets revisor vid revisionen. Om bolaget eller dess moderbolag har anställda med uppgift att uteslutande eller huvudsakligen sköta den interna revisionen får revisorn dock vid revisionen anlita sådana anställda i den utsträckning som är förenligt med god revisionssed³. God revisionssed i Sverige kommer till uttryck i RS 610 *Beaktande av det arbete som utförts av företagets internrevision*. Av denna standard följer att den externa revisorn beaktar IR:s verksamhet och dess eventuella inverkan på externa revisionsåtgärder. Den externa revisorn skaffar sig tillräcklig förståelse av IR:s verksamhet som underlag när han eller hon planerar revisionen och utformar en effektiv granskningsinsats. Under planeringsfasen ska den externa revisorn göra en preliminär bedömning av IR när dess arbete bedöms ha betydelse för den externa revisionen av årsredovisningen inom vissa speciella granskningsområden.

Mot bakgrund av de ovan beskrivna lagbestämmelserna och att RS 610 är en relativt allmänt utformad revisionsstandard, bör en revisionsbyrå enligt RN:s uppfattning ge sina medarbetare närmare riktlinjer beträffande innebörden av god revisionssed vid anlitan av IR.

³ Se 9 kap. 17-18 §§ aktiebolagslagen (2005:551). Motsvarande bestämmelser finns i 4 a kap. 5 § sparbankslagen (1987:619) och 10 kap. 5 § försäkringsrörelselagen (1982:713).

Iakttagelser

I likhet med andra större revisionsföretag, som RN har undersökt parallellt med den nu avslutade undersökningen, har X AB inte utarbetat några närmare riktlinjer beträffande innebörden av god revisions sed vid anlitan­de av IR. Samar­bete med och anlitan­de av institutens IR styrs direkt genom X AB:s metodik som har utformats med utgångspunkt från RS 610/ISA 610. X AB förlitar sig i olika hög grad på IR:s arbete, bl.a. beroende på vad som är avtalat, hur IR har planerat sin granskning samt IR:s kompetens.

X AB har specialister med inriktning mot området internrevision. X AB erbjuder också internrevisionstjänster till bl.a. fristående sparbanker och vissa andra finansiella företag enligt en särskild internrevisionsmodell och enligt särskilda uppdragsavtal med institutens styrelser.

I samband med genomgång av planeringsdokument och annan revisionsdokumentation har RN studerat hur X AB:s samverkan med institutens IR gestaltat sig i enskilda fall. I samtliga de fall då institutet har haft en IR som utfört granskning av intern kontroll och finansiell revision har X AB samverkat med IR. Som huvudregel har X AB i begränsad omfattning kunnat använda internt revisionsarbete som ett led i att bygga upp erforderliga revisionsbevis till underlag för sina egna uttalanden i revisionsberättelsen.

RN har vid substansgranskningen av utförda uppdrag funnit två fall – en fristående sparbank och ett försäkringsföretag – där X AB:s revisor arbetat utan eget revisionsteam och i mycket stor omfattning förlitat sig på arbete som utförts av IR. Enligt RN:s bedömning borde X AB:s eget granskningsarbete och åtgärder för att kvalitetssäkra sådant IR-arbete, som man valt att förlita sig på, ha varit mer omfattande i dessa fall. Dessa iakttagelser har diskuterats med X AB:s företrädare.

I de två revisioner av fristående sparbanker som RN har granskat, varav den ena också kommenteras ovan, ansvarade X AB samtidigt för internrevision på styrelsens uppdrag. RN har noterat att oberoendesituationen har bedömts olika i de två revisionsuppdragen. I det ena fallet noterade revisorn att det innebar ett hot mot hans oberoende att X AB samtidigt hade uppdrag från styrelsen att utföra internrevision. Revisorn bedömde att något hot mot hans oberoende inte förelåg på grund av att det var ett separat team som utförde den interna revisionen. I det andra likartade fallet har den ansvarige revisorn i sin oberoendeanalys inte ens identifierat att det förhållandet att X AB utförde den interna revisionen kunde utgöra ett hot mot hans oberoende.

RN:s bedömning

En kompetent och välorganiserad IR:s arbete kan beaktas av den externe revisorn och, under vissa i RS 610 angivna förutsättningar, bidra till att reducera revisorns risk och den granskning han måste utföra för att få tillräckliga och ändamålsenliga revisionsbevis. Arbete utfört av IR kan dock inte ersätta revisorns egen granskning eftersom IR arbetar på uppdrag av styrelsen och därför inte har det oberoende som krävs av den som biträder den externe revisorn. Det förhållandet att den egna revisionsbyrån åtagit sig uppdraget att utföra internrevision på styrelsens uppdrag utgör alltid ett hot mot en vald revisors oberoende.

RN finner att X AB inom sin organisation har metoder och kompetens för en effektiv samverkan med institutens IR i överensstämmelse med krav på revisorns oberoende och god revisions sed och att X AB när man planerar och utför sina revisioner som huvudregel samverkar med institutens IR på sätt som är förenligt med lag och god revisions sed.

Trots detta har RN funnit fall där X AB i allt för stor utsträckning har förlitat sig på det arbete som utförts av revisionsklientens IR. Mot bakgrund av de ovan redovisade övervägandena om regelverkets utformning och iakttagelserna i det granskade urvalet av revisionsuppdrag finner RN att X AB bör utveckla och fastställa interna riktlinjer för samverkan med IR inom ramen för

RS 610. I sådana riktlinjer bör frågan behandlas om och i så fall under vilka förutsättningar det är förenligt med krav på revisorns oberoende att X AB åtar sig att utföra internrevision på styrelsens uppdrag samtidigt som byrån eller någon av dess revisorer är valda till externrevisorer. Vidare bör X AB i riktlinjerna behandla vilka krav på minsta egen arbetsinsats som ska ställas när institutens styrelser har inrättat en IR som utför finansiell revision. Ett annat område som skulle kunna behandlas i riktlinjerna är hur X AB:s utvärdering av en IR ska ske och hur möjligheterna till en optimal arbetsfördelning mellan extern och internrevision närmare ska gestalta sig och kommuniceras till institutens/företagens ledningar och revisionskommittéer. RN förutsätter att RN får information om riktlinjernas innehåll.

4.5 Kvalitetssäkring i revisionsuppdrag med förhöjd risk

Normsystem

Enligt RS 220 *Kvalitetskontroll inom revisionen* är en viktig kvalitetssäkringsåtgärd i stora och komplexa revisioner att personal som annars inte ingår i revisionsteamet involveras för att utföra kompletterande kvalitetssäkring innan revisionsberättelsen avges.

Iakttagelser

X AB:s metodik är utformad så att RS 220 i ovan nämnt avseende iakttas. Kontrollproceduren såsom den beskrivs i RS 220 benämns inom X AB Engagement Quality Control Review (EQCR). Omfattningen av det arbete, som den revisor som är ansvarig för EQCR ska genomföra innan rapporteringen sker, styrs av X AB:s metodik. Att EQCR kommer till genomförande i de uppdrag där så ska ske övervakas bl.a. av X AB:s funktion för riskhantering. X AB:s interna regelverk för när EQCR ska genomföras och hur det ska ske har beskrivits för RN. Den krets av företag där EQCR är obligatorisk omfattar inom X AB företag som är börsnoterade, företag som inte är börsnoterade men av väsentligt allmänt intresse och högriskuppdrag.

Vid genomgång av planeringsdokumentation för uppdrag inom den finansiella sektorn har RN observerat uppdrag vilka enligt RN:s bedömning faller inom de två sist nämnda kategorierna, men i vilka EQCR inte planerats in som en del i uppdragets genomförande.

RN:s bedömning

RN anser att kvalitetssäkring genom en från uppdragsteamet oberoende, men kunnig revisor är ett mycket viktigt instrument för säkerställande av revisionskvalitet i uppdrag med förhöjd revisionsrisk. RN bedömer att X AB:s metodik för EQCR är tillfredsställande, men har likväl noterat att X AB inte har planerat att använda EQCR i uppdrag vilka enligt RN:s bedömning har väsentligt allmänt intresse och/eller utgör högriskuppdrag. Tillämpningen av regelverket bör klaras ut så att det säkerställs att EQCR genomförs där så ska ske enligt X AB:s riktlinjer.

5 RN:s genomgång av uppdragsdokumentation för 15 utvalda revisionsuppdrag avseende företag inom den finansiella sektorn

5.1 Uppdragsbemanning m.m.

Som framgått ovan i avsnitt 1 har RN tagit del av dokumentation som visar hur revisionsteamerna i 15 utvalda revisionsuppdrag inom den finansiella sektorn har bemannats mot bakgrund av

genomförd riskanalys och planerade revisionsinsatser. Samtliga uppdrag som RN har studerat gäller företag som står under tillsyn av Finansinspektionen.

Iakttagelser

RN bedömer att de uppdrag som RN har studerat har letts av revisorer med erforderlig kompetens och erfarenhet. Vidare bedömer RN att revisionsteamet – med undantag för en fristående sparbank och ett försäkringsföretag som särskilt kommenteras ovan i punkt. 4.4 – har bemannats med personer som har erforderlig kompetens och erfarenhet samt att bemanningen stått i överensstämmelse med de riskanalyser som utgjort grund för planeringen av revisionsarbetet. I de två uppdrag som särskilt kommenteras ovan i punkt 4.4 bedömer RN att X AB:s eget granskningsarbete och åtgärder för att kvalitetssäkra sådant IR-arbete som man valt att förlita sig på borde ha varit mer omfattande.

5.2 Fördjupad uppdragskontroll i två uppdrag

I två av de utvalda revisionsuppdragen – ett försäkringsföretag och ett kreditmarknadsföretag – har RN gjort en mer fullständig uppdragskontroll. Revisionsarbetet i dessa uppdrag har bedömts ur ett antal olika aspekter, vilka utgör standardpunkter i metodiken för uppdragskontroll.

- Revisorns prövning av sitt oberoende.
- Kunskap om verksamheten.
- Den riskanalys som legat till grund för revisionsplanen.
- De väsentlighetskriterier som använts i revisionen.
- Bemanningen av revisionsteamet och nedlagd tid för kvalificerade medarbetare.
- De granskningsprogram som använts i revisionen.
- Revisorns granskning av intern kontroll.
- Revisorns granskning av bokföring och bokslut.
- Granskning av koncernredovisning och årsredovisning.
- Granskning av förvaltningen.

Med anledning av undersökningens syfte har RN dessutom särskilt uppmärksammat följande aspekter i revisionen av de två instituten i fråga.

- Användning av finansspecialister i revisionen.
- Revisionsteamets samverkan med klientföretagets interna revisionsfunktion och den omfattning i vilken revisionsteamet förlitat sig på arbete utfört av internrevision.
- Revisorns granskning av bolagets placeringar i finansiella tillgångar. Särskild uppmärksamhet har då ägnats åt hur granskning skett av värdering och redovisning av finansiella instrument.
- Revisorns granskning av bolagets försäkringstekniska avsättningar (gäller försäkringsföretaget).
- Revisionsteamets samverkan med bolagets revisionsutskott och revisorns rapportering till detsamma.
- Revisionsdokumentationens struktur, utformning och tillräcklighet som underlag för revisorns rapportering och RN:s tillsynssyfte.

Iakttagelser

Ett av de uppdrag som utvaldes för fördjupad uppdragskontroll – försäkringsföretaget – omfattas av RN:s kommentar i punkt 5.1 ovan. I det andra uppdraget – ett kreditmarknadsföretag – har RN framfört synpunkter på att dokumentationen av utfört arbete och av viktiga överväganden och slutsatser var ofullständig, vilket gjorde det svårt att följa ”den röda tråden” i revisionsarbetet på det sätt som krävs enligt god sed.

5.3 Sammanfattning avseende genomgången av de 15 uppdragen

Genomgången av de 15 uppdragen inklusive den fördjupade uppdragskontrollen enligt ovan ger i övrigt inte anledning till några specifika synpunkter utöver vad som redovisats i punkterna 5.1 och 5.2 ovan. Vissa allmänna iakttagelser, som redovisats ovan i avsnittet 4, har framkommit som ett resultat av att RN:s granskning omfattat såväl X AB:s system för revision i finansiella företag som dokumentation över utfört arbete i faktiskt genomförda revisioner.

6 Beslut

Revisorsnämnden avskriver ärendet.

Detta beslut har fattats av Revisorsnämndens chef, direktören Peter Strömberg i närvaro av avdelningsdirektören Jessika Eckert samt revisionsdirektören Göran Raspe som föredragit ärendet.